

zagroza własnemu lub cudzemu → zdrowiu i życiu (KDK 30; KKK 1737, 2290); świadome i dobrowolne zwiększanie → ryzyka wypadku (niezależnie, czy do niego doszło) jest ciężkim wykroczeniem mor. (→ grzech), wymagającym wyznania podczas spowiedzi (→ pokuty i pojednania sakramentu) oraz restytucji (zwl. gdy ofiara nie otrzymała odszkodowania); mor. obowiązkiem kierowców i pieszych jest rewizja własnych postaw (m.in. doskonalenie sumienia), uzupełnianie i stosowanie wiedzy o r.d., troska o stan fiz. i psych. (zwl. wykluczenie alkoholu, narkotyków, unikanie niewyspania, zmęczenia, zaniechanie jazdy w stanie wzburzenia i pośpiechu), a także świadoma rezygnacja z kierowania, gdy nie pozwala na to choroba lub wiek; gł. zagrożenie dla życia i zdrowia w r.d. stwarza człowiek oraz jego pojazd, a w dalszej kolejności stan prawa i dróg.

Kościół kat. podejmuje wysiłek kształtowania (budzenia) sumień, postaw i zachowań duszpasterzy oraz wiernych w zakresie etyki r.d. (świadomość, postawy mor.-rel., zdolność oceny), a także cech charakteru osób korzystających z dróg (m.in. wrażliwość, → roztropność, → umiarkowanie, wyobraźnia, → empatia, opanowanie, zrównowazenie, → dojrzałość, → altruizm, solidarność, kultura osobista i społ.); służą temu: katecheza, przepowiadanie słowa Bożego oraz in. działania, m.in. Tydzień św. Krzysztofa, pielgrzymki kierowców, Świat. Dzień Pamięci o Ofiarach Wypadków Drogowych, duszpasterstwo kierowców, MIVA Polska (→ komisje Konferencji Episkopatu Polski VII), współpraca z Fundacją „Kierowca Bezpieczny”; istotne znaczenie mają: edukacja dzieci, młodzieży i alumnów seminariów duch., polityka społ., inwestycje, konsekwencja i skuteczność działania policji oraz wymiaru sprawiedliwości (prawa drogowego).

J. Rosiak, *Wypadki drogowe i etyka*, HD 27(1958) 893-903; *W sprawie posługiwania się przez duchownych motocyklami*, Currenda 108(1958) 484-485; A.L. Szafranski, *Nowy kodeks drogowy w etyce i duszpasterstwie*, HD 33(1964) 31-37; JanPawel X 3, 21-22; J. Kraus LThK X (2006) 676-678; *Orientamenti per la pastorale della strada*, CV 2007; A. Najmiec, *Kultura bezpieczeństwa i psychologiczne uwarunkowania sprawności kierowcy*, Bezpieczeństwo Pracy (2008) z. 7-8, 10-13; A. Perz, *Dekalog i portret dobrego kierowcy*, KiStT 7(2008) 233-246.

Tomasz Ozóg

RUCH EKUMENICZNY, współczesne dążenia (szczeg. XX w.) wewnątrz podzielonego chrześcijaństwa (gł. V, XI-XII i XVI w.) zmierzające do przywrócenia utraconej widzialnej jedności Kościoła Chrystusowego (→ ekumenizm).

Genezę współcz. r.e. wiąże się z uświadomieniem przez chrześcijan faktu podziału eklezjalnego, stanowiącego widzialne odejście od urzeczywistnienia testamentu Jezusa Chrystusa, wyrażonego w tzw. modlitwie arcykapłańskiej: „Aby wszyscy stanowili jedno” (J 17,21); wiąże on zachowanie widzialnej jedności kośc. z motywem wiarygodności uniwersalnego przepowiadania Ewangelii (→ nakaz misyjny) oraz posłannictwa jednego Kościoła Chrystusowego; wypukła → jednocześnie chrystologiczno-trynitarna zakorzenienie jego pełnej jedności; r.e. zmierza do usunięcia sprzeczności między wyrażoną przez Chrystusa wolą zachowania jedności eklezjalnej a faktycznym podziałem konfesyjnym Jego współcz. wyznawców, który zaciemnia naukę m.in. o 4 znamionach prawdziwości Kościoła Chrystusowego (→ noty Kościoła), wyrażoną w *Nicejsko-konstantynopolijskim symbolu wiary*.

Wysiłki podejmowane w XIX i na pocz. XX w., zwł. przez przedstawicieli (gł. w środowiskach mis.) Kościołów i wspólnot kośc. poreformacyjnych, doprowadziły do powstania świat. organizacji ogólnochrześc. o charakterze ekum. (m.in. 1846 World Evangelical Alliance, 1855 Young Men's Christian Association, 1893 Young Women's Christian Association, 1895 World Student Christian Federation), nast. → Edynburskiej Światowej Konferencji Misyjnej i 1910 → Międzynarodowej Rady Misyjnej, a także zapoczątkowania ruchów → Praktyczne Chrześcijaństwo oraz → Wiara i Ustrój, które 1948 na → Amsterdamskim Zgromadzeniu Ogólnym powołały do życia → Ekumeniczną Radę Kościołów.

Kościół rzym.kat. początkowo odnosił się do r.e. negatywnie; reprezentanci Nauczycielskiego Urzędu Kościoła uważali, że Kościół ten zawsze strzegł jedności Kościoła Chrystusowego, zgodnie z wolą jego założyciela; wyrazem takiej postawy było m.in. ogłoszenie 1928 przez pap. → Piusa XI enc. → *Mortalium animos*; punktem zwrotnym w rzym.kat. dążeniach ekum. była wyd. 1949 przez Kongr. Świętego Oficjum instrukcja dla bpów ord. *De motione oecumenica*; przełom przyniosły dopiero dokumenty – dekret *Unitatis redintegratio* z 1964 Soboru Wat. II oraz enc. Jana Pawła II → *Ut unum sint* z 1995.

A History of the Ecumenical Movement, I-II, Lo 1954-70, I-III, G 2004; S.C. Napiórkowski, S.J. Koza, P. Jaskóła, *Na drogach do jedności*, Lb 1983; ÓkL; HdÓk I-II; S. Nagy, *Kościół na drogach jedności*, Wr 1985; A. Birmelé, E. Fahlbusch, EKLn III 861-873; R. Frieling, H. Petri, H.A. Raem, TRE XXV 46-86; L. Górka, S.C. Napiórkowski, *Kościół czy Kościół? Wybrane zagadnienia z ekumenizmu*, Wwa 1995; KChJ (passim); J. Bosch Navarro, *Diccionario de ecumenismo*, Navarra 1998 (*Ekumenizm. Mały słownik*, Wwa 2007); *Ekumenizm na progu trzeciego tysiąclecia*, Op 2000; NThW 86-88; P. Jaskóła, *Zagadnienia ekumeniczne*, Op 2001; K. Karski, EncRel III 389-394; A.A. Napiórkowski, *Zagadnienia ekumeniczne. Podręcznik dla studentów teologii*, Kr 2001; W.G. Rusch, ECh II 46-60; P. Jaskóła, LTF 367-374; RGG VI (2003⁴) 514-534; LThK VII (2006) 1017-1028; K. Karski, *Od Edynburga do Porto Alegre. Sto lat dążeń ekumenicznych*, Wwa 2007; *Lexikon der Ökumene und Konfessionskunde*, Fr 2007.

Stanisław Józef Koza

RUCH KATECHETYCZNY, zespół działań podjętych w → katechetyce (I) w 1. poł. XX w. służących odnowie → katechezy.

Był on kształtowany gł. przez 2 kierunki w katechezie – 1° dydaktyczny (od XVIII w.) – zmierzał do odnowy metody nauczania, zwł. przez wprowadzenie stopni formalnych J.F. → Herberta i podział struktury jednostki lekcyjnej na części: jasność (analiza przekazywanej treści i podział na niewielkie elementy dla lepszego jej zrozumienia), asocjacja (powiązanie nowego materiału z posiadaną już wiedzą), system (pomagał tworzyć syntezę) i metoda (tworzenie pojęć); kierunek ten wprowadzili do katechezy m.in.: H. Stieglitz, A. Weber (1868-1947), J. → Göttler, W. i J. Pichlerowie, O. Willmann jako → monachijską metodę katechetyczną; w Polsce kierunek dydaktyczny propagowali: W. → Gadowski (na łamach → „Dwutygodnika Katechetycznego i Duszpasterskiego”), W.M. → Kosiński (*Metodyka nauczania religii czyli katechetyka*) oraz J. → Dajczak (częściowo w swoich podręcznikach), a po II wojnie świat. metodę tę spopularyzował W. → Zaleski; katecheza realizowana wg tych założeń przetrwała do czasu wprowadzenia nowego programu katechizacji (1971); dydaktyczna koncepcja katechezy odeszła od neoscholastyki, jednak nadal traktowała katechezę jako przekaz wiedzy rel., podzielonej na *Pismo Święte*, historię, dogmatykę i moralność; wg jej zwolenników sama wiedza ma dokonać uswięcenia człowieka; 2° pedagog. (XX w.) – jako reakcja na niewystarczającą skuteczność koncepcji dydaktycznej podkreślił wychowawczy aspekt nauczania; jego źródła tkwią w poglądach twórców tzw. nowej szkoły i szkoły pracy J. → Deweya i G. → Kerschensteinerja; w Polsce postulaty wychowawcze w katechezie pojawiły się w J. → Boczara *Katechetyce* oraz podręczniku Z. → Bielawskiego *Pedagogika religijno-moralna. Katechetyka*; pedagog. funkcję katechezy rozwijali również: J.T. Krystosik, J. → Łopot i Dajczak; przemiany zachodzące w 1. poł. XX w. w zakresie katechezy nie dawały jednak zadowalających efektów w obliczu dynamicznej laicyzacji; zwrócono wówczas uwagę na treść nauczania, co doprowadziło do odnowy materialno-kerygmatycznej.

K. Sośnicki, *Dydaktyka ogólna*, Wwa 1935, Wr 1959²; J. Krystosik, *Katechetyka w szkole powszechnej*, Pz 1938, Lo 1965²; P. Bednarczyk, *Ks. Walenty Gadowski w walce o lepszą metodę nauczania religii*, Kat 2(1958) 110-119, 195-202, 296-305; J. Dajczak, *R.k. w Polsce w bieżącym stuleciu*, Kat 2(1958) 17-25; L. Chmaj, *Prądy i kierunki w pedagogice XX wieku*, Wwa 1962, 254-257; W. Okoń, *Zarys dydaktyki ogólnej*, Wwa 1963, 1970⁴; M. Majewski, *Współczesne kierunki katechetyczne*, RTK 18(1971) z. 3, 181-196; Cz. Kupisiewicz, *Podstawy dydaktyki ogólnej*, Wwa 1973, 1996¹⁰; P. Poręba, *Dzieje katechetyki*, DTKP III 2, 123-185; R. Murawski, *Etapy rozwoju katechezy*, AK 91(1978) 49-70; W. Kubik, *Rozwój myśli dydaktycznej w polskiej literaturze katechetycznej w latach 1895-*